

КОГНІТИВНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ МОДУС АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'Я

У статті аналізуються англomовні прислів'я як репрезентанти культурологічного багатства окремої національної спільноти. Фокусується увага на дослідженні лінгвокультурного концепту *WOMAN*, втіленого в англomовні прислів'я. Перспективу подальших наукових розвідок у цьому аспекті вбачаємо в дослідженні таких соціально значущих концептів, як *GOOD – EVIL, LOVE – HATE*.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, пареміологічна профілізація, англomовні прислів'я, позитивна оцінка, негативна оцінка.

Елена Овсянко, Вита Матузка. Когнитивно-культурологический модус англоязычных пословиц. В статье анализируются англоязычные пословицы как репрезентанты культурологического богатства отдельного национального сообщества. Фокусируется внимание на исследовании лингвокультурного концепта *WOMAN*, воплощенного в англоязычные пословицы. Перспективу дальнейших научных исследований в этом аспекте предполагаем в исследовании таких социально значимых концептов, как *GOOD – EVIL, LOVE – HATE*.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, паремииологическая профилизация, англоязычные пословицы, позитивная оценка, негативная оценка.

Olena Ovsianko, Vita Matuzka. Cognitive-cultural modus of English proverbs. The article deals with the study of English proverbs that considered being culture treasure of every nation. The paper also defines the specific features of the concept *WOMAN* verbalization in English proverbs. The study of such social concepts as *GOOD – EVIL, LOVE – HATE* is perspective.

Key words: cognitive linguistics, concept, English proverbs, proverb profilisation, positive assessment, negative assessment.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток наукової думки у ХХ столітті привів до гуманізації досліджень, верифікував лінгвокогнітивний тренд, інтенсифікував дієвість принципу антропоцентризму, що вплинуло на модифікацію лінгвістичної наукової парадигми. Наразі людина досліджується в аспектах мислення, свідомості, пізнання, культури, етносвітогляду. Паремія – це одиниця пареміології, що вирізняється афористичністю, усталеністю, відтворюваністю, переосмисленим чи буквальним узагальненим значенням, здебільшого повчального змісту; це мовний знак, що передає специфічну інформацію про традиційні цінності та погляди, що базуються на життєвому досвіді народу, позначає типову життєву ситуацію [1, с. 16].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблематика паремій загалом та прислів'їв зокрема неодноразово перебувала в фокусі уваги таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як Н. Ф. Алефіренко, А. Дандіс, О. В. Кунін, Г. Л. Пермьяков, О. О. Потебня, N. Norrick, O. Lauhakangas, W. Mieder та ін.).

Також дослідницька увага зосереджується на дослідженні паремійної профілізації, а саме: вербалізації концепта *ЖІНКА* у британських анекдотах (А. С. Волобуєва), онтологізації концепта *РИЗИК* в англійській фразеології (Н. М. Єфімова), описі когнітивно-семантичного потенціалу та комунікативно-функціональної специфіки німецької народної загадки як особливого типу паремійного тексту (А. І. Мамедова), дослідженні у пареміях етичних, вікових та гендерних концептів у співставному аналізі (Д. А. Салєєва, 2004), контрастивному аналізі концептів *ДРУГ/FRIEND* у прислів'ях (О. В. Тарбаєва) та ін.

Мета і завдання статті. Мета роботи полягає у розкритті специфіки концепту *WOMAN* в англомовній картині світу.

Поставлена мета передбачає реалізацію таких завдань, як:

- схарактеризувати теоретичні засади дослідження англомовних прислів'їв у лінгвокогнітивному ракурсі;
- виявити особливості вербалізації лінгвокультурного концепту *WOMAN* у фразеологічних словниках;
- окреслити вектор перспективи подальших напрацювань.

Об'єктом дослідження є англомовні прислів'я, що втілюють у собі концепт *WOMAN*. **Предметом** аналізу є когнітивні та прагматичні характеристики прислів'їв з зазначеним компонентом. **Матеріалом** дослідження слугують прислів'я, що репрезентують поведінкові характеристики жінки. Ілюстративний матеріал був отриманий шляхом аналізу фразеологічних словників.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Лінгвокогнітивний аспект дає можливість відстежувати найбільш важливі концепти, що складають концептуальний план паремійного простору. Базовими поняттями когнітивістики є оперативні одиниці пам'яті – фрейми (стереотипні ситуації, сценарії), концепти (сукупність усіх значень, охоплених словом), гешталти (цілісні допонятійні образи фрагментів всесвіту). Профілізація є варіативною репрезентацією концепту в асоціативному полі індивіда, який проявляється в концепті чи приписує йому додаткові/нові властивості. Техніка профілізації зводиться до прийомів матеріального представлення потенційних можливостей концепту, що опосередковується синтагматикою мовлення, продуктом якої є дискурс із його безкінечною кількістю текстів і контекстів. Дискурсивна профілізація концептів здійснюється за рахунок синонімічного, метафоричного, алюзивного і паремійного прийомів [3, с. 113].

За результатами проведеного дослідження, можна говорити, що образ жінки висвітлюється з одного боку як образ слабкої витонченої істоти, яка не здатна приймати самостійні рішення і осмислені вчинки: *Winter weather and women's thoughts change often; A wise woman never outsmarts her husband*, а з іншого боку, жінка постає як господиня, емоційна натура, яка чутлива до краси

і, водночас, є її втіленням: *The real housewife is at once a slave and a lady* [2, с. 126–127].

Балакучість жінки здавна була приводом насмішок і отримала негативне забарвлення в прислів'ях: *A woman's tongue is the only sharp-edged tool that grows keener with constant use; A woman's tongue is one that will never wear out; A woman's hair is long, but her tongue is longer; A woman fight with her tongue* [2, с. 126–128].

Велика кількість прислів'їв з негативною оцінкою стосується характеру жінок; зображується їх підступність, лють та брехливість: *There is no fury like a woman's fury; Woman forgive injuries, but never forget slights; Hell hath no fury like a woman scorned* [2, с. 124–129].

Окремою рисою образу жінки можна виділити її емоційність: *It is a great pity to see a woman weep as to see a goose go barefoot; A woman laughs when she can but cries whenever she wishes* [2, с. 124–128].

Згідно аналізу паремій жінка в ролі дружини отримує позитивне схвалення, якщо вона бережлива, хазяйновита господарка: *The fingers of a housewife do more than a yoke of oxen; A woman's work is never done*; красива, талановита, кмітлива та винахідлива: *He who has a fair wife needs more than two eyes, A woman's hair is her crowning glory*; більшість свого часу знаходиться вдома *A woman's place is in the house; A woman, a cat, and a chimney should never leave the house* [2, с. 122–129].

У прислів'ях також приділяється увага відносинам чоловіка і жінки та відношенню чоловіка до жінки: *A worthy woman is the crown of her husband; A woman who obeys her husband rules him* [2, с. 128–129].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, у ході нашого дослідження було з'ясовано, що концепт *WOMAN* є культурно значущим фрагментом відображення дійсності, формує двоякість у сприйнятті образу жінки і має як позитивні так і негативні сторони. Сфера сучасної лінгвістики розширилася в модусах мови, мовлення та мовленнєвої поведінки. Людина розглядається як суб'єкт, об'єкт спілкування та невід'ємна частина

комунікативного процесу. Вельми актуальним на сьогодні є питання взаємовідношень термінів тріади: мова – культура – людська особистість.

Перспективу подальших наукових розвідок у цьому ракурсі вбачаємо в дослідженні таких соціально значущих концептів, як *GOOD – EVIL, LOVE – HATE*.

Література

1. Алефиренко Н. Ф. Фразеология и паремиология (учебное пособие для бакалаврского уровня филологического образования) / Н. Ф. Алефиренко, Н. Н. Семенов. – Москва : Флинта, Наука, 2009. – 344 с.

2. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки : посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів / О. Ю. Дубенко. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 416 с.

3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.

Овсянко О. Л., Матузка В. А. Когнітивно-культурологічний модус англomовних прислів'їв / О. Л. Овсянко, В. А. Матузка // SCIENTIA EST POTENTIA: молодіжний науковий вісник інституту іноземної філології : наук. журн. / [редкол. : І. П. Біскуб (гол. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвроп. Нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – № 3. – С. 68–70.